

Reactie Internet Society Nederland op de internetconsultatie van de Wet bestuursrechtelijke aanpak online kinderpornografisch materiaal

De afgelopen decennia heeft het internet zich ontwikkeld tot een open platform voor innovatie met lage drempels voor eindgebruikers, aanbieders van inhoud, toepassingen en diensten en aanbieders van internettoegangsdiensten. Juist die lage drempels maken dat het internet zich heeft ontwikkeld tot een ongelooflijk krachtig instrument voor vrijheid van meningsuiting en andere vrijheden. Het belang van de vrijheden die het internet faciliteert blijkt wel uit het feit dat ze op een aantal manieren direct en indirect door regulering gewaarborgd worden. In het bijzonder door de Europese Netneutraliteitsverordening die “de gelijke en niet-discriminerende behandeling van het verkeer bij het aanbieden van internettoegangsdiensten, alsmede de daarmee verband houdende rechten van eindgebruikers waarborgt” (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=celex%3A32015R2120>)

Er zijn legitieme beperkingen op de vrije uitwisseling van informatie. Het tegengaan van de verspreiding van kinderpornografisch materiaal is er daar zeker een van. In het voorliggende wetsvoorstel geeft u een nieuwe toezichthoudende instantie een nieuw mandaat om daartegen op te treden. Internet Society Nederland ziet in dit wetsvoorstel echter een risico dat dat mandaat in de toekomst misbruikt kan worden om internettoegang te beperken voor andere doeleinden dan het tegengaan van verspreiding van kinderpornografisch materiaal, zonder dat aanpassing van de wet daarvoor noodzakelijk is. De wet is daarmee een onwenselijke inbreuk op de netneutraliteit en opent bovendien een weg naar onwenselijke censuur.

In de toelichting op het wetsvoorstel zien wij de goede intentie van de opstellers en zien we dat dit wetsvoorstel geen andere bedoeling heeft dan het tegengaan van verspreiding van kinderpornografisch materiaal. Echter, in het wetsvoorstel zelf ontbreken passende definities, afbakeningen en verwijzingen die de legitimiteit en proportionaliteit van de wet garanderen. Wij bespreken de punten waar wij in ieder geval verbetering verwachten hieronder puntsgewijs:

- De Europese Netneutraliteitsverordening bepaalt in beginsel dat internetserviceproviders en andere internettoegangaanbieders niet opgelegd mag worden dat zij de toegang tot het internet beperken. Hoewel daar bij wet een uitzondering op gemaakt kan worden – zoals ook in artikel 4 van de toelichting wordt betoogd – is dat aan strikte evenredigheidsvoorschriften gebonden. Gezien onderstaande punten wordt daar niet aan voldaan.
- In het bijzonder ontbreekt een volwaardige omschrijving van de reikwijdte van de maatregelen en sancties die opgelegd kunnen worden aan internetserviceproviders, datacentra, cachingdiensten, social media platforms en andere diensten die onder de term ‘aanbieder van hostingdiensten’ vallen (vanaf hier: aanbieders). Allereerst de Zorgplicht:
  - o De reikwijdte van de zorgplicht is volledig afhankelijk van de interpretatie van de woorden ‘passend’ en ‘evenredig’. Hoewel het goed is dat de aanbieder (volgens de toelichting) vrijgelaten wordt in de manier waarop hij de doorgifte van het materiaal beperkt, biedt de wet hem geen enkel afwegingskader. Gezien de mogelijkheid tot het opleggen van een bestuurlijke boete zal de aanbieder eerder geneigd zijn verstrekkende maatregelen te treffen. Het wordt daarmee een reëel scenario dat

- een aanbieder ervoor kiest om een klant af te sluiten van het internet, in plaats van het materiaal te verwijderen, om het zekere voor het onzekere te nemen.
- Neem in ieder geval expliciet op in het wetsvoorstel dat de zorgplicht aanbieders van hostingdiensten er niet toe verplicht in algemene zin toe te zien op gegevens die zij doorgeven of opslaan, alle geüploade materiaal op systematische wijze te analyseren, of om actief te zoeken naar online kinderpornografisch materiaal, zoals thans is omschreven in de toelichting.
  - Dan de Aanwijzing:
    - De term Aanwijzing wordt uitgebreid afgebakend in de toelichting. In het wetsvoorstel is het echter niet eens in de lijst met definities opgenomen. Hoewel het wetsvoorstel in artikel 9 lid 3 benoemd wat er in een aanwijzing staat, wordt met geen woord gerept over de aard en bedoeling van de Aanwijzing, waar in de toelichting wel uitgebreid op ingegaan wordt. Bijvoorbeeld dat relevant is of de desbetreffende aanbieder het in zijn macht heeft het online kinderpornografisch materiaal ontoegankelijk te maken.
    - Voor de Aanwijzing gelden verder dezelfde bezwaren als voor de Zorgplicht. Zo ontbreekt elke afbakening van wat 'alle redelijkerwijs te nemen maatregelen' zijn en geeft het feit dat deze met een last onder dwangsom zijn af te dwingen aanbieders van communicatiediensten een incentive om toegang tot internet en/of uitwisseling van informatie verder te beperken dan noodzakelijk.
  - De mogelijkheid tot het opleggen van een boete zoals in artikel 8 lid 3 en een last onder dwangsom zoals in artikel 10 is bovendien niet proportioneel. Het is niet duidelijk onder welke voorwaarden de autoriteit een boete kan of zal opleggen. Volgens de huidige wetstekst zou de boete zelfs al bij voorbaat opgelegd kunnen worden, bijvoorbeeld als niet binnen een bepaalde termijn aan de zorgplicht voldaan wordt. Dit geeft de autoriteit een uitzonderlijke machtspositie en vergroot bovendien de onzekerheid voor aanbieders over de mate van vrijheid die zij hebben om te bepalen wat passend en evenredige maatregelen zijn.
  - De term 'aanbieders van hostingdiensten' is onvoldoende afgebakend. De definitie in de definitielijst volstaat indien het uitsluitend gaat om het tegengaan van verspreiding van kinderpornografisch materiaal, maar als er geen duidelijke wettelijke afbakening is van de reikwijdte van de maatregelen en sancties, is natuurlijk ook een te brede interpretatie van de term 'aanbieders van hostingdiensten' zeer problematisch.
  - Daarnaast zet Internet Society Nederland vraagtekens bij het nut en de noodzaak van het oprichten van een nieuwe toezichthouder. De gedachtegang daarachter lijkt logisch: zelfregulering door de branche is effectief, maar er blijft nog steeds een percentage over dat niet handelt als er kinderpornografisch materiaal geconstateerd wordt. Om dat materiaal toch zo snel mogelijk ontoegankelijk te maken is een ander pressiemiddel gewenst. Maar er wordt onvoldoende beargumenteerd waarom een onafhankelijke toezichthouder daar het meest geschikte middel voor is. Waarom is dit effectiever dan opsporing door politie en justitie? Waarom wordt de capaciteit die hiervoor beschikbaar is niet ingezet om de maatregelen voor preventie en betere opsporing uit te breiden, zodat de oorzaak van het probleem aangepakt wordt in plaats van de gevolgen? Is bekend om welke bedrijven het gaat en of een boete voor die bedrijven het meest effectieve pressiemiddel is? Is bekend of opgelegde boetes wel geïnd kunnen worden, of worden er strak zoals bij de

Internet Society Netherlands Chapter

Kansspelautoriteit grote boetes opgelegd die nooit geïnd zullen worden omdat bedrijven bijvoorbeeld in het buitenland gevestigd zijn en/of snel van eigenaar wisselen? Zolang dergelijke vragen onbeantwoord blijven, kan niet worden vastgesteld of het oprichten van een onafhankelijke toezichthouder een proportionele dan wel effectieve maatregel is.

Door het ontbreken van voldoende waarborgen in de wet ontstaat in het ergste geval in de toekomst een situatie waarin voor kwaadwillende machthebbers de *suggestie* dat ergens kinderpornografisch materiaal verspreid wordt voldoende is om aanbieders te verplichten of onder druk te zetten om burgers de toegang tot het internet volledig te ontzeggen. Die situatie is in Nederland op korte termijn niet waarschijnlijk, maar laten we er niet de wettelijke mogelijkheden voor scheppen.

Maar ook op de korte termijn ziet Internet Society Nederland dat dit wetsvoorstel tot negatieve gevolgen voor de internetvrijheid kan leiden, omdat het aanbieders onder druk zet om het zekere voor het onzekere te nemen. Dat zal de vrijheden op het internet beperken. Wij vragen u met klem het wetsvoorstel te wijzigen op basis van onze aanwijzingen.

Met vriendelijke groet,
Alexander Blom,
Voorzitter Internet Society Nederland

Internet Society Nederland is een vereniging die streeft naar een open, neutraal, betrouwbaar en voor iedereen toegankelijk internet.